

## ואל הבקר רץ אברהם (וירא יח-ז)

שאלו המפרשים למה רץ? הרי נאמר שחמסין "כחום היום" והבהמות נמצאות בשדה רחוק מהבית.

ואברהם היה זקן בן מאה שנה והיה גם חולה כי זה היה ביום שלישי למילתו ועל כל זה רץ הוא בעצמו? אלא כל מה שכתוב כאן זה מורה על יום המיתה ואל תקרי ואל הבקר רץ אברהם אלא ואל הקבר רץ אברהם, שבאותו רגע נגלה לו קברו של אדם הראשון וראה איך יפה ונעים גורלו, וזה מוסר לאדם שידע שסוף אדם למות ולא יאמר אדם שיש עוד זמן לשוב, ועוד הוא קטן בשנים ושעתה ימלא את כל תאוותיו ואחר כך ירחם ה', והצדיקי לא אומרים כן, אלא תמיד חוששים ואומרים שמא ימותו ולאור ישאר להם זמן לעשות צדה לדרך, וכן אברהם אבינו עליו השלום אמר ואנכי עפר ואפר, אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה אמרת על עצמך שאתה עפר ואפר, לכן אחרי מותך אין אני משכיב אותך בסתם עפר אלא בוא ראה את הבריאה הראשונה אשר בראתי מעשה ידי ולא ילוד אשה ושם יהיה גורלך. וזה שאמר הכתוב ואל הקבר רץ אברהם, וכן בכל דור ודור, כל צדיק וצדיק שמעשיו לשם שמים, אף על פי שנקבר בכל מקום הקדוש ברוך הוא מביא להם מעפר מערת המכפלה ושומר עליהם עד תחיית המתים.

ולפעמים יש אנשים פשוטים שזוכים לקבורה כזו על ידי אמונה בתלמיד חכם ועל ידי מעשי טובים וקונים עולמם בשעה אחת. וכמו שמצינו בממשלת אוסטריה בזמנו של הרב חיים פנחס מקאריץ שהיה אב בית דין ושם היה גם הרב ר' מגיד משרים והיה שם יהודי פשוט חייט, ויום אחד מת פתאום החייט הזה, וכשהכריז המכריז על הלוויה שמע ר' חיים פנחס ואמר לו שקודם שיוציאו את המיטה מהבית יקרא לו, שמע על זה ר' יבא אמר גם הוא למכריז שיקרא גם לו, כי הוא רצה לדעת מה הענין שהרב חיים פנחס יוצא ללות אדם פשוט, וכשהגיע הזמן להוציא את המיטה מהבית הלך המכריז וקרא להם, והמון העם בראותם את שני חכמי ישראל הולכי אחר המיטה, יצאו כולם אחריהם ונעשתה לווייה גדולה, וכולם היו מתפללים על זה.

ויהי אחרי שסתמו את הגולל ואמרו קדיש קם ר' פנחס ועמד מול העם ואמר רבותי אני יודע שכולכם מתפללים על זה שאני באתי ללוויה של אדם פשוט מישראל אף על פי שללויות של גדולים אין דרכי ללכת, אבל דעו לכם, שהענין הוא מחמת שהאדם הזה זכה להכנס לעולם הבא על ידי, לכן אני באתי לכאן ללוותו. ומעשה שהיה כך היה לפני שבוע היתה חתונה מסוימת בעיר ואני הייתי המסדר את הקדושין, והיה צריך שם לפייס את החתן והיה קשה מאוד לפייסו, כי מצד הכלה הבטיחו לחתן לתת לו טלית גדולה העשויה מצמר רחלים ועבודה טובה, ואבי הכלה היה דחוק מאוד ולא היה יודע מה לעשות כדי להמציא לחתן את הדרוש. והחתן אומר שאם יתנו לו את הדרוש תכף הכל יבוא על מקומו, ואם לא אזי לא יהיה שום דבר, ואני אמרתי לו שימתין למחרת בבוקר ובעזר השם אני אביא לו את הטלית, אבל החתן לא הסכים גם לזה, ועוד מעט היו מבטלים את החתונה לגמרי. והורי הכלה באו אלי בבכיות, שלא אתן את החתן לעזובם, וראיתי שהדבר קשר מאוד, והורי הכלה לא היה להם כסף, והחתן עקשן מאוד וקשה לתוך ביניהם אז אמרתי לחתן שימתין לי מעט ואני אלך להביא לו את הטלית, וכבר היה חצות לילה, יצאתי לחוץ וראיתי שבבית אחד דלוק אור דפקתי על הדלת, ויצא החייט, וכשראה אותי קבלני בסבר פנים יפות ושאל אותי מה כבוד הרב מבקש? אמרתי לו שאני רוצה נדבה בשביל חתן, תכף הוציא ונתן לי סכום כסף, שאלתי אותו אם הוא מכיר עוד נדיבים אחרים כדי שאלך אצלם, אז שאל אותי כמה כסף דרוש לי? ואמרתי לו את הסכום הדרוש לטלית כזה אמר לי אם אני נותן את כל הכסף ולא יצטרך הרב ללכת לשום מקום מבטיח לי הרב שיהיה לי חלק לעולם הבא? אמרתי לו כן, ותכף הוציא ונתן לי את כל הכסף הדרוש ונתן לי את הכסף בשמחה גדולה, ותכף רצתי אל החתן ונתתי לו את הכסף ונכנס תחת החופה וגמרנו את החופה בשמחה באותה הלילה, אז חשבתי בלבי ואמרתי כמה מצות קיים האדם הזה, קודם כל האמונה שיש עולם הבא ועוד שהאמין בי, וזה נקרא שיש לו אמונה חזקה בתורה ובחכמים, ועוד שהכניס שלום בין שתי משפחות ועוד שהכניס חתן וכלה תחת כנפי השכינה וכמו זה הרבה מצוות, ועתה באתי לתת לו מה שהבטחתי לו, ועל זה וכמוהו אמרו רבותינו זכרונם לברכה יש קונה עולמו בשעה אחת, וזוכה לקבר הצדיקים והקדוש ברוך הוא מביא להם עפר ממערת המכפלה.

(אהבת חיים)

## ישראל לסגולתו

## סגלה למי שגובר עליו יצרו להחטיאו

מוּבָא בְּסֵפֶר "עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל" (אבות, פרק ב' משנה ב'): סִגְלָה גְדוֹלָה לְמִי שֶׁגוֹבֵר עָלָיו יִצְרוֹ לְהַחְטִיאוֹ, שֵׁיֵאמֶר: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, הֲלֵא כֹל הַיִּצְרָר רַק בְּשִׁבְלֵי הַבְּחִיחָה וְכִדֵּי שֵׁיֵנְתָן לִי שֶׁכָּר עַל גְּבוּרָתִי, אֵינְנִי חָפֵץ לֹא לְהַשְׁכֵּר וְלֹא לְהַבְחִיחָה. וַיֵּאמֶר זֹאת בְּאֲמֹת מִכָּל לְבוֹ מִפְּחָדוֹ פֶּן יִכְשַׁל בְּחִטָּא חֲלִילָה, וְשֶׁעַל כִּשְׁלוֹן חִיּוֹ מוֹכֵן הוּא לְנוֹתֵר אֵף עַל שֶׁכָּר עוֹלָם הֵבֵא וְהַעֲקֵר שְׁלֵא יִחְטָא לָהּ.

וְעוֹד עֵיקַר הַנִּצְחוֹן הוּא בְּכַךְ שִׁיבְרַח מִיָּד מִמְּקוֹם הַנְּסִיּוֹן וְיִלְךְ לַעֲסוֹק בְּתוֹרָה אוּ בְּעֵסֶק אַחַר לְהַסִּיחַ דַּעְתוֹ, וְלֹא יִשְׁהֶה בְּמִקוֹם הַתְּבַעֲרָה לְשֵׂאת וּלְתֵת עִם יִצְרוֹ, שֵׁאִין לָךְ סִפְנָה גְדוֹלָה מִזֶּה, וְכִמּוֹ שֶׁכֵּן עָשָׂה יוֹסֵף צְדִיק בְּנִסְיוֹנוֹ: "וַיִּנְסֵן וַיֵּצֵא הַחוּצָה" (נ.הרב יעקב ישראל לוגאסי שליט"א)

אמת

ט. על-ידי אמת בא הקץ.

לשמור על גזרי הצניעות (המשך)

ולעת כזאת זכתה עיני לראות בשו"ת יביע אומר (חלק ו יו"ד סימן יט) שהביא דברי מרן החיד"א במורה באצבע (אות סא) שכתב: לא יטול ידיו ממשרתת אפילו יהודית הגם שנטלה ידה תחלה, כל זמן שלא טבלה, שהרי הוא רוצה לטהר ידיו, על כן לא יטול ידיו מנדה, ואפילו בנטילת ידים לסעודה יש מי שכתב שאין ליטול מנדה. ע"כ.

ומשמע שמותר ליטול ידיו ממשרתת שאינה נדה, והרי פסק מרן באבן העזר לאסור לאשה לרחוץ פניו ורגליו משום חיבה. ואם כן קשה על מרן החיד"א שמשנתו משנת חסידים, ואפילו הכי התיר ליטול ממשרתת יהודית שהיא טהורה. ובספר יפה ללב (או"ח סימן ד ס"ק טו) הביא דברי החיד"א, וסיים על זה, ואשרי מי שיוכל להזהר שלא ליטול ידיו מאשה זרה אפילו טהורה, וכמו שכתב מרן השלחן ערוך באבן העזר. ע"כ. וקצת קשה שנקט לשון של זהורי"ת, ולא כתב שיש בזה איסור. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

אשר נטע חכמה בלב יראי

אל השולטן המצרי הגיעו בחשאי שרים. "דבר סתר בפינו" הודיעו השרים לשולטן. "ומהו הדבר?" תהה השולטן.

ידוע לנו אדוני השולטן" אמר אחד הבאים כשהוא בורר את מלותיו, ידוע לכולנו כי אתה מכבד ומוקיר את רופאך היהודי, ואף מפרסם את שמו. אך ידוע לנו דבר נוסף דבר אשר לך אדוני השולטן, אינו ידוע". השר השתתק ובחן את פניו של השולטן.

"אמור לי את הדבר הזה!" ציווה השולטן "ובכן" השר הדובר הנמיך קולו, "עצתנו היא, כי מן הראוי שתזהר ותשמר מפני הרופא היהודי, נודע לנו שזומם הוא להרוג אותך הוד מעלת השולטן!" בחדר נפלה שתיקה. השולטן הביט נכחו וראה כי כל השרים מנענעים ראשיהם לאות הסכמה, משמע נכון הדבר. פניו אדמו מרוגז. "היתכן?" קרא והטיח אגרופו בשולחן. "פה, בארמוני שלי, יעז אדם כלשהו להרגני? הביאו הנה תכף ומיד את הרופא היהודי, ונעמיד אותו למשפט!"

חיש הובא הרופא, הלא הוא רבי משה בן מימון הרמב"ם עד מהרה התקיים המשפט אך ככל שקרב הזמן לחרוץ את פסק הדין חש השולטן כי אין הוא מסוגל להכריע בדבר:

נכון הוא, כי הרמב"ם מואשם בנסיון להרוג את השולטן ועל עוון זה יש להטיל עליו עונש כבד. אך מאידך גיסא, לא יכול השולטן לשכוח את השנים הרבות שבהן שרת אותו הרופא היהודי באמונה ואף הציל את חייו לא פעם. ואם כך כיצד מסוגל הוא השולטן, להטיל עונש כבד על אדם שכה היטיב עמו תהה המלך והתלבט כיצד עליו לנהוג? ולבסוף צץ רעיון במוחו: "אערך גורל ובאמצעותו אחרוץ את הדין, וכך החליט. גם דרך לעריכת הגורל מצא ביום המחרת, הוא היום בו אמור להתן פסק הדין, יוכנסו לתיבה אחת שני פתקים, על אחד הפתקים תכתב המילה "חיים" ואילו על הפתק האחר תכתב המילה "מוות". בבוא הרגע יתבקש הרמב"ם העומד לדין לשלוף את אחד הפתקים מתוך התיבה, הוא ישלוף פתק, ובכך יחרוץ במו ידיו את גור דינו. אם יטול בידו את הפתק שעליו כתובה המילה "חיים" יחיה. ואולם, אם יעלה בגורלו הפתק, שעליו רשומה המילה "מוות" יוצא להורג.

הכנת התיבה והפתקים הוטלה על שמש בית המשפט. אדם זה שש בתפקיד שקיבל, שכן שונא יהודים מובהק היה. בעודו מתכוון להכין את פתקי הגורל. צץ במוחו רעיון נורא: על שני הפתקים יכתוב הוא מילה זהה "מוות" וכך יובטח כי הרמב"ם אמנם יוצא להורג!

שמח במזימתו, עד כי החליט לערוך באותו ערב משתה גדול לכל רעיו וידידיו. במהלך המשתה, שתה השמש כמות יין נכבדה לקרבו, גבר עלילו יצר הפטפוט, והוא סח לרעיו. על אודות רעיונו הנפלא. שמעו הרעים ונהנו, אף הם שנאו את הרמב"ם, הרופא היהודי המפורסם, וצפו בכליון עינים למותו.

בהגיע יום המחרת התייצבו הכל באולם המשפט. בין הממתניים להתחלת המשפט היה כמובן גם הרמב"ם. והנה נגש אליו אחד האנשים שהשתתפו בליל אמש במשתהו של השמש, ולחש על אזנו: "בטוח אני כי היום הזה הוא יום מותך!" הרמב"ם הבחין היטב בנעימת הלעג והשנאה שבקהל. "אם גוי זה מעז לדבר בתוקפנות שכזו בודאי טמונה במהלך הגורל תרמית כלשהי". חשב בלבו. ומיד הבין: "מסתבר, כי על שני פתקי הגורל רשמו מלה זהה – מוות. הרהורים אלו חלפו עברו במוחו כהרף עין. ומיד נמצאה תשובה ניצחת לאותו אדם שלחש על אזנו. "בטוח אני, כי ה' יוציא לאור משפט צדק", כך השיב לגוי.

עד מהרה הובאה לחדר תיבת הגורל, ובתוכה שני הפתקים. באולם הורגשה תכונה השולטן ושריו התייצבו במקומותיהם והכרוז הודיע: "הנאשם מתבקש להוציא מתוך התיבה את אחד משני הפתקים!" הושיט הרמב"ם ידו אל התיבה ונטל את אחד הפתקים, ומבלי להביט בו הכניס את פיסת הנייר לתוך פיו ובלעה. "כולכם ראיתם כי היו בתיבה שני פתקים" פנה ואמר לנוכחים, "על אחד מהם נכתבה המילה 'חיים' ועל האחר 'מות'. את אחד הפתקים ראיתם כי בלעתי לקרבי, ועתה נבדוק נא את הפתק הנותר. אם 'חיים' כתוב עליו בודאי תבינו כולכם, כי לעצמי נטלתי את הפתק שעליו נכתב 'מוות'. אך אם נמצא כי על הפתק הנותר כתובה המילה 'מוות' אין זאת אלא שבלעתי את הפתק שעליו נכתב 'חיים' פרושו של דבר: בחרתי בגורל החיים!"

הפתק השני הוצא מתוך התיבה והכל ראו, כי המלה 'מוות' מתנוססת עליו. "אם כך, יש לשחרר" את הרמב"ם אמר השולטן, "שהרי בחר בגורל החיים!"

הרמב"ם יצא לחופשי וכל השרים שהעלילו עליו את עלילת השוא הביטו אחריו באכזבה מהולה כבעס: שוב גברה עליהם ידו של הרופא היהודי, שכן בחכמתו חשף את מזימתו ואת מזימתו של שמש בית המשפט שטיכס נגדו עצה כה מוצלחת! לאחר שפנו הכל לדרכם, קרא השולטן לרמב"ם "אמר נא לי" כך בקש, "מה הסיבה לכך שבלעת את הפתק אשר בו בחרת?" והרמב"ם הסביר: "הבנתי מה זממו שונאיי: אותם שונאים שטפלו עלי עלילת שקר וסיפרו לשולטן שיש בכוננתי להרגו..."

והשלטן לא נח ולא שט עד אשר חקר ודרש בדבר, ומשנודעו לו כל מעלליהם של שריו, ציוה להשליכם לכלא. "אכן, גדול הוא אלקי היהודים", סח השולטן באזני הרמב"ם אשר נטע חכמה בלב יראיו ובזכות חכמה זו נחלצים מאמיניו מצרה ויוצא הצדק לאור!"

(מעשיהם של צדיקים)